

L a t w e e f c h u   A w i s e s .

Nr. 13. Zettortdeenâ 29tâ Merz 1851.

No Subs të buhtut darrijufchi?

(Skartees Nr. 5. Beigums.)

Wendlers palikke atkal Kluffu, Stattijahs taifni tam rohbesch-jahtneekam Herrmannam azzis, kas us teem wahrdeem kâ liblis bahls bija palizzis; un kad schis patlabban dohmaja: nu tas atreebchanahs-sohbins tew galwu pahr-fchels puscham, tad puhta lehnihnam ta algadscha Wendlera kruhtis tahs mihlestibas-wehfmina, un tas baltais schelastibas-karrogß fahla tur wizzinatees, un tee laipnigi peedoh-fchanas-wahrdi atskanneja nu winna muttes: „Ja, es skaidri scho zilweku pasihstu! — tas irr tas zeema-waldneeks Seiferts! — —“ Ar scheem wahrdeem lezahs winsch, nehma sawu ferru, un stuhma sawu faufu malkas-wesumu ar meerigu firdi us mahjahm.

Herrmannam te bija it kâ Wendlers winnam uhdeni buhtu us to ugguni uslehjis eeksch kâ winna firds jau degga; jeb winnam bija, it kâ tam tas gruhhtais swars taptu noneants, kas winna firdi jau speeda us nahwes-fchekhpagallu wirfû, un winsch fahla atkal dwaschu wilkt; bet winnam bija arri it kâ tam kwehlo-fchas ohgles us galwas degtu, kô tas kauns fakarseja, kas winnam schê ussauza: „kaunees! Tu winnu, sawu zeeminu neschehloji, un winsch tewi, sawu eenaidneeku schehloja!“ — Waktmeisters të nu bahsa sawu gruhhtu naudasmalku kabbatâ, laida to rohbesch-jahtneeku wakkam, un tas aisgahja sawu zekku ar — meeru? — nè — ar daschadahm dohmahm laudamees. — — —

Par wissahm zittahm mahzibahm, kô te warretu peewilkt, kâ wajaga sawam semmes-waldneekam ustizzigam buht, sawu tuwaku schehloht un sawu eenaidneeku mihleht u. t. j. pr., patihl mannim muhsu Kunga un Meistera

wahrdi wissmihfakti, un tadeht ais wisseem zitteem tohs schê peeleeke: „Wissnotat, kô juhs gribbeet, kâ zilwekeem jumß buhs darriht, tàpat darreet ir juhs winneem! Schi irr ta baufliba un tee praweefchi!“   E. Dunsberg.

No Kihnu semmes.

Kihnu semme (China) dsihwodami Calenderi no turreenes raksta, kâ weenam kaupmannim, kas sawu gaspaschu nonahwejis, ta nahwes-strahpe nospreesta: zaur meega-baddu mirt. Winnam tappufchi winna zeetumâ trihs waktneeki peelikti, kas pahrmainidamees winnu weenumehr no meega kawejufchi; winsch 19 deenas dsihwojis un tad nomirris. Saw Stâ deenâ winna mohkas tik leelas bijufchas, kâ winsch gauschi luhdsees, lai par winnu afschehlojahs un winnu ar sohbinu nodure.

Kihnu semme ar to wirfspilfaltu Peking stahw us rihtu pufsi Ufias semmes dalkâ, 1143 juhdses no Pehterburgas. Schi leela un baggata semmeirr jaw kahdus 2000 gaddus keisera-walsts, kaut gan masaka kâ muhsu Kreewu walsts, bet ar dauds wairak eedsihwotajeem kâ Kreewu walsti; jo Kreewu walsts ar wissahm sawahm peederrigahm semmehm irr 363 tuhstoschas un 604 tschetrkantigas Ojuhdses leela, ar 60 millioneem eedsihwotajeem, un Kihnu semme ar sawahm peederrigahm semmehm irr 250 tuhstoschas tschetrkantigas juhdses leela, ar 360 millioneem eedsihwotajeem. No scheem eedsihwotajeem tiklai kahdi 88 tuhstoschi kristiti un kahdi 50 tuhstoschi schihdi, teem zitteem wisseem sawada tizziba. Tee Kihneseri dsihwo sawâ semme ar fewi ween un tik lohti beesi, kâ skudras sawâ puhfni. Sweschineekus wiinni sawâ semme un

pilfatōs ne eelaisch, tikkai weens weenigs pilfats irr teem sweschineekem preeksch andeles un dsihwodchanas nowehlehts.

Garr Rihna semmes seemela un wakkara puffes rohbeschu irr weens brihnum leels, no akmineem un debinateem steegeleem 20 pehdas augsts, 25 pehdas plats un 350 juhdes garsch muhris. Schis muhris steepjahs pahr lejajm, uppehm un pahr 200 un ir pahr 300 pehdas augsteem kalneem, un daschas leiju weetas irr ar dir- un trihskahrtigu muhri apstiprinatas. Scho muhri irr weens warrens Rihnu semmes walbineeks, ar wahrdu Schi-ong-ti, tai gadda 240 preeksch Kristus dsimfchanas eefahzis taisiht, un irr pehz kahdeem gaddeem scho leelu brihnuma darbu pabeidsis. Wezzōs laikōs irr tee Rihneseri wiffas skunstēs un sinaschanas gudrafi bijusch, ne ka Europeeri, bet taggad wiini dauds leetas tabtu pakkala palikkuschi, zaur tam, ka wiini tikkai pee sawahm wezzahm eeraschahm turrabs, prahtu ne zilla, sawas leetas jeb darbus ne pahrbauda un us labbaku wihsi ne pahrgrohsa; un no zittu semju gudribahm wiini arri ne grihb ne ko sianagt, tadeht wiini sawa gudribā waital ne pee-aug, bet paleek ka bijusch. P. M.

Kahds wahrds par jaunu grammatu.

Buhs jaw 3 neddetas, ka mannim Telgawas grammatu-pahrdewejs Lufasa lungs grammatu peefuhitijs, kas ne wiffai fenn Rihgā pee Häcker drikketa, ar to wirsarakstu: „Wahzu wallodas mahziba preeksch Latweescheem.“ Euru kahds Rihgā dsihwodams skohlmeisters F. Neilen saweem tautas-brahleem, teem Latweescheem, ka pirmo miblestibas-sihmi irr sarakstijis. — Esmu to grammatu jaw labbi pahrlaffijis, un atrohnu to pehz sawahm dohmahm dikti labbu, ne wiss tamdeht ween, ka tur mahza Wahzu wallodu ahtri un weegli eenemtees, bet arridsan wehl tas behrns tanni mahzabs turklaht tohs Wahzu wallodas likkumus (Grammatik). — Schi grammatina irr no 56 lappu puffehm leela, un irr eeksch 56 gabbaleem (§ paragraseem) eedallita.

Tai arri wehl irr peelikkums klaht no 24 lappu puffehm, kas skohlmeisterus skaidri pamahza, ka ta grammatina skohla bruhkejama. Un pee schihs grammatinas, kas 40 kap. sudr. makfa, irr arri 8 biltschu-tahpeles klaht preeksch lehtakas Wahzu wahrdu eemahzifchanas; jo grammatinas farakstijajs tahs dohmas turr, ka zaur uslukofchanu to leetu behrns ahtraki tohs Wahzu wahrds galwa eenemfees, kas pehz mannahm dohmahm naw smahdejama leeta. Ta arri irr: zaur tahm biltschutahpelem ne ween tee behrni to Wahzu wallodu weegli eenemfees, bet arridsan turklaht ar teem putneem, lohpeem un sweschahm leetahm eepasihfees, kas us tahm tahpelem gan ne ka skunstigi, tak itt lohfschi bes pehrwehm irr uswilkti. Schihs 8 biltschu-tahpeles ween makfa 80 kap. f., un irr ihpaschi dabbutamas, ta ka par wiffam ta grammatu un tahpeles lohpa 1 rub. 20 kap. f. makfa. — Ta grammatu bes bildehm un peelikkuma arridsan dabbutama. Tschu es nu pats gan ne esmu wehl prohwejis pehz tahs grammatas jaw behrnus mahziht, tad tak zerru, ka ar to ittin labbi weigfees, un behrni weegli to Wahzu wallodu eenemfees; jo grammatas farakstijajs rahdabs wihrs, kas abbas wallodas, Wahzu ka Latweeschu, sawa spehka turr; tadeht — warreschu gan scho grammatu saweem ammata-brahleem, kas to wehl ne pasihst, usflaweht, un tohs usmudinagt, to eegahdatees. Buhs jauns zekarahditajs us ahtru un weeglu eemahzifchanu tahs grubti mahzamas Wahzu wallodas pee Latweeschu behrneem.

Pehdigi arridsan no sawas puffes firfnigi pateizohs tam mihtam ammata-brahlim Neilen par schihs grammatinas farakstifchanu, ka winsch te naw wiffu publiku baidijees un garra-spehkus taupijis, grihbodams saweem tautas-brahleem, teem Latweescheem, zaur scho pee wiinu gudrafi-tapschanas peepalidseht.

E. F. Schönberg,
Gramōdes draudses skohlmeisters un
ehrgelneeks.

šlamâ peeteifchanas-terminâ, woi pašchi, woi zaur weetneekem, kur tahdi wehleti, un kur wajjadfigs ar affistenteem un pehrmindereem, ſchâi teefas weetâ atnahkt un tiſlabb ſawu mantojanu teefu kâ wajjadfigs preemeldeht, kâ arri tahs peerahdiſchanas-ſihmes par tam uſrahdiht, jo zittadi tohs, kaš ſawas praſſiſchanaš ne buhs ušdewuſchi, no tahs atſtahtaš mantas iſſlehgš un wehlaſ wairš ne klaufihs. To buhs webrâ liſt!

Rakſihts ar peederrigu appaſſchraſtu un Dohbeles apruka teefas ſehgeli Jelgawâ, tai 16tâ Merz 1851.
(L. S.) U. v. Lieven, Uffeſſeers. 2
(Nr. 511.) U. Maczewski, ſikretehrâ.

Uš pawehleſchānu tahs Keiſerifkaš Majesteetes, ta Patwaldineeka wiſſas Kreewu Walfiš 2c. 2c. 2c., Jrlawas pagaſta teefa zaur ſcho ſinnamu darro, ka taš Degohleš ſaimneekš Kriſch Ranschewiž no Inkeſalleižu-mahjahm irr nomirriš, — talabb tohp wiſſi parradu praſſitoji un parradneeki ušaižinati, ar ſawahm praſſiſchānāhm un wiſſanu peerahdiſchānāhm diwu mehneſchu ſtarpâ no appaſſchraſtitas deenāš, prohti lihds 7to Mei ſ. g., pee ſchihs teefas peeteiftees, un arri tai peeminnetâ 7tâ Mei deenâ, kaš par to weenigu un iſſlehgšchanaš-terminu noliktš, agri preekſch pušdeenas preekſch ſchihs teefas atnahkt un teefas ſpreedumu ſagaidiht; ar to pamahjiſchānu, ka tohs, kaš ne buhs peeteifſchēes jeb ſawas praſſiſchānaš ne buhs ſkaidri peerahdijuſchi, wehlaſ wairš ne klaufihs, un tee, kaš tam nelaiſim ko parradâ, tai pehž liſkumeem noliktâ ſtrahpē krittihs, ja wiſſani papreekſch ſawuš parraduš ne buhs ušdewuſchi. Grendiſchēš-Jrlawas pagaſta teefa, tai 7tâ Merz 1851. 2

(L. S.) Ditto Koch, pagaſta wezzakajš.
(Nr. 85.) Kollegien-Regiſtrator E. Seherwald,
pagaſta teefas ſrihweriš.

Krohna Leelaš Seffawaš Rammanu Jehkaba mah- jaš irr taš lihds ſchim bižiš ſaimneekš Kriſchſohna Jeh- kabš zittam nodewiš. Ja nu kam prett ſchahdu no- dohſchānu kahda aiſrunna jeb no ta peefaukta Kriſch- ſohna Jehkaba kahda praſſiſchāna buhtu, tad buhs ſchahš leetas wiſſewehlaſ lihds 20to April ſ. g. pee Kr. Leel-Seffawaš pagaſta teefas ar wajjadfigu uſrahdi- ſchānu preekſchâ neſt, bet wehlaſ kluffu zeſt. Waſâ Seffawâ, tai 8tâ Merz 1851. 1

(Nr. 394.) Teefas wahrâ:
Umunan, teefas ſrihweriš.

Jš Krohna Leelaš Seffawaš pagaſta teefas rutteem.
Spreekſtš tai 24tâ Merz 1851.

Uš pawehleſchānu tahs Keiſerifkaš Majesteetes, ta Patwaldineeka wiſſas Kreewu Walfiš 2c. 2c. 2c. Kad taš Leelaš Seffawaš Kleenu-krohgeriš Kriſchjahu Sakkewiž to terminu naw webrâ ližziš, kaš wiſſanam uo teefas bij noliktš, ſawu parradu no 69 rubl. ſudr. Leelaš Seffawaš arrendēš-kungani aišmalſabt un ta- labb taggad to parradu ar marru wajjad peehſiht, tad Leelaš Seffawaš pagaſta teefa irr ſpreedufi: to mantu ta peeminnetâ Kriſchjahna Sakkewiž tai 11tâ April ſ. g. wairakſohlitajeem pahroht un ſcho terminu zaur Uwiſehm ſinnamu darriht. Pehž taiſnibaš. 2
Sluddinahtš tai augſchâ minnetâ deenâ.

(Leelaš Seffawaš pagaſta teefas appaſſchraſtš.)
No rutteem iſwiližis un paraſtižiš,
(L. S.) Umunan, teefas ſrihweriš.

Wiſſi tee, kam woi kahdaš praſſiſchānaš, jeb kaš ko parradâ buhtu tam ne ſonn ſcheit nomirruſcham Frank- Seffawaš ſaimneeka Jehkab Dohbel tohp zaur ſcho ušaižinati, tai 10tâ Mei ſ. g., kaš ſchâi leetâ par to weenigu un iſſlehgšchānaš terminu noliktš, teefas laiſâ pee ſchihs pagaſta teefas peeteiftees, un prohti tee pirmees pee ſaudeſchānaš ſawas teefas, un ohtree pee dubbulka parrada malſaſchānaš ſawuš parraduš ušdoht un ſpreedumu ſagaidiht. Frank Seffawaš pa- gaſta teefa, tai 10tâ Merz 1851. 2
(Nr. 6.) Peefchdetajš Janka Leiba!
Teefas ſrihweriš J. Borkowſki.

Wiſſi tee, kam kahdaš taiſnaš praſſiſchānaš buhtu pee tahš atſtahtaš mantas ta nomirruſchā Elſchūu- muſiſchāš waggareš un ſaimneeka Kriſtop Klewiſki no Dheſies-mahjahm, un wiſſana wehl dſihrodamaš ſee- waš Anne Klewiſki, tohp zaur ſcho ušaižinati, pee ſaudeſchānaš ſawas teefas diwu mehneſchu ſtarpâ, taš irr wiſſewehlaſ lihds 16tu Mei ſ. g. pee ſchihs pa- gaſta teefas peeteiftees. Krohna Elſchānumuſiſchāš pagaſta teefa, tai 16tâ Merz 1851. 3

+++ Pagaſta wezzakajš M. Wittin.
Teefas ſrihweriš U. Ddin.

Zitta ſluddinaſchāna.

Taš pee Naudiſchu muſiſchāš peederrigš Silke-krohš ar 15 pubreem iſſeſhuma iſkatrâ laukâ un ar pſawahm tohp no Jahneem 1851 uš arrenti iſſohlihiš. Klah- takas ſinnaš dohd Naudiſchu muſiſchāš waldiſchāna. 3

B r i h w d r i k k e h t.

No juhrmallas-gubernias augſtas waldiſchānaš puſſeš: Collegientah v. Braunſchweig, Benſon.
No. 121.